

YHTEENTOIMIVUUS

6.3.2019

Mikael Vakkari

Tiedonhallintapäällikkö

Yhteentoimivuus

- Järjestelmien (ja organisaatioiden) välisten tietojen vaihdon mahdollistaminen (ja varmistaminen)
  - Tiedon (tarkoituksenmukaisen) hyödyntämisen ehdoton edellytys
  - ”Kaikki tieto tallennetaan tulevaa käyttöä varten.”
- Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (634/2011), 3§
  - ”Tietojärjestelmien yhteentoimivuudella tarkoitetaan tietojärjestelmien teknistä ja tietosisällöllistä yhteentoimivuutta muiden *julkisen hallinnon viranomaisten* tietojärjestelmien kanssa silloin, kun järjestelmät käyttävät samoja tietoja.”
- Yhteisten toimintatapojen omaksuminen
  - Prosessit, käytännöt
- **Digitalisaation ehdoton ja keskeinen edellytys**

Semanttinen yhteentoimivuus

- ”Tietojärjestelmä pystyy yhdistelemään eri lähteistä vastaanottamaansa tietoa ja käsittelemään sitä tavalla, jossa tietojen merkitys säilyy.”
  - HETU = ”SOTU”, 120574= 12. toukokuuta 1974
- Julkisen hallinnon tietohallinnon ja yhteentoimivuuden ohjauksen kehittäminen, 6/2010
  - ”...tavoiteltava julkisessa hallinnossa semanttista yhteentoimivuutta.”
- Tiedonhallinta – yhteiset käsitteet, yhteismitalliset tietosisällöt
  - Avoimuus, dokumentointi & metadata- ja sanastotyön merkitys
  - Yhteentoimivuuden ohjaus ja koordinointi, integraatiot

Yhteentoimivuuden tasot ja hallinta

EIF Interoperability model – Interoperability layers

- Lainsäädäntö
  - Yhteentoimivuuden toimeenpanon velvoitteet ja tuki
- Organisaatiot
  - Toimintatavat ja prosessit
- Tekninen taso
  - Tiedonsiirto- ja rajapintatekniikat
- Semanttinen taso
  - Tietosisällöt ja käsitteistöt, tietosisältöjen yhteismitallisuus, merkitys
  - Metatiedot, sanastot jne.

Osapuolilla on "samansuuntaiset" visiot, prioriteetit ja tavoitteet

Poliittinen tahtotila

Lainsäädännölliset tekijät on otettu huomioon tietojen vaihtamisessa

Lainsäädännön yhteentoimivuus

Lainsäädännön yhtenäistäminen

Eri organisaatiot pääsevät kokonaisedun mukaiseen tavoitteeseen yhteen sovitettujen prosessien kautta

Organisaatioiden yhteentoimivuus

Organisaatioiden ja prosessien yhtenäistäminen

Informaatiolla on täsmällinen merkitys, joka säilyy tietoa vaihdettaessa muuttumattomana ja ymmärrettävänä kaikille osapuolille

Semanttinen yhteentoimivuus

Semanttinen yhtenäistäminen

Tekniset rajapinnat on suunniteltu siten, että ne mahdollistavat järjestelmien ja palvelujen yhdistämisen (integroimisen)

Tekninen yhteentoimivuus

Tiedon siirto ja yhteydet

Yhteentoimivuuden merkitys

- Lainsäädäntö – tietohallintolain toimeenpano
  - *Tiedonhallinnan yleislain* toimeenpano, kun laki tulee voimaan...
- Digitalisaation *kustannustehokas* toimeenpano
- Päälekkäisyyksien poistaminen, tiedon hallinta, MDM
  - Master data -näkökulma, ”tietoa kysytään vain kerran...”
- Tiedon tehokas hyödyntäminen – ”Tieto yhteiskäyttöistä pääomaa”
  - Saavutettavuus, säilytys, käyttö, välitys, luokittelu, kokonaiskuva
  - Integraatiot järjestelmien, tietovarantojen ja palvelujen välillä
- Prosessien ja toimintatapojen yhtenäistäminen ja kehittäminen
  - ”Kaikki liittyy kaikkeen”, kokonaisuuden hallinta vs. osaoptimointi
  - Automaatio (RPA, ”AI”), saumattomat täysin digitaaliset prosessit

Nykyinen lainsäädäntö

Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta (634/2011)

- Tietohallintolaki mahdollistaa ohjauksen VN:n asetuksilla (4§)
  - ”Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää yhteentoimivuuden edellyttämän tietoarkkitehtuurin ja sen edellyttämien kuvausten ja määritysten sisällöstä.”
- Ilman varsinaisia asetuksia... joita ei toistaiseksi ole annettu
  - ”Kunkin ministeriön tehtävänä on ohjata toimialansa tietohallinnon ja tietohallintohankkeiden kehittämistä ottaen huomioon tässä laissa säädetyt tarkoitukset ja velvoitteet.”
- Lausuntomenettely ennen hankintapäätöstä
  - ”Hankinta, jolla on laajaa toiminnallista merkitystä tai joka on taloudelliselta arvoltaan merkittävä, on pyydettävä VM:n lausunto.”
- Entä jos lausunnosta halutaan poiketa?
  - ”Jos viranomainen haluaa poiketa VM:n lausunnosta, sen on saatettava asia hallinnonalansa ministeriön päätettäväksi.”
- Ministeriöiden tulee laatia ja ylläpitää toimialansa yhteentoimivuuden kuvaukset ja määritelmät (tarkempi määrittely HE:ssä)...
  - Tietojärjestelmät on saatettava (määrääjassa) vastaamaan 4§ tai 8§ säädetyjä yhteentoimivuuden vaatimuksia...”
- Tiedonhallinnan yleislaki – mik muuttuu?

Yhteentoimivuuden vaikutukset

- Kehittämisen ja yhteistyön esteiden poistaminen
  - Uusien palvelujen kehittäminen helpompaa ja nopeampaa
  - Uudet liiketoimintamahdollisuudet...
- Irti toimittajariippuvuudesta ja mustista laatikoista
  - Avoimet, julkiset ja dokumentoidut rajapinnat ja määrittymiset
  - Edullisemmat integraatiot, ”aito kilpailu”
- Julkisen hallinnon toiminnan tehostaminen ja palvelujen parantaminen kustannustehokkaasti
  - Tieto liikkuu viranomaisten prosessien välillä saumattomasti, tietoja ei tarvitse syöttää käsin, tarvittavat tiedot saatavilla
  - Digitalisaatio – prosessit, ei palvelut
- Kustannussäästöt
  - Prosessien optimointi, integroituminen, ”ekosysteemi” (?)
  - Ns. kokoavat tietopalvelut tiedon hyödyntämisen tukena

Miten yhteentoimivuutta tulisi edistää?

- Yhteentoimivuuden ja tiedon merkityksen ymmärtäminen digitalisaatiossa vs. ”yhteentoimivuustekoäly hallitusohjelmaan”
- Tietopolitiikka ja lainsäädännön toimeenpano
- Kokonaisuuden suunnittelu, hallinta ja ohjaus
  - Kansallinen tiedonhallinta & MDM
  - Kokonaisarkkitehtuuri, tietoarkkitehtuuri, prosessikehitys
- Yhteistyö, yhteiset käytännöt, sitoutuminen
  - Prosessit, menetelmät, toimintatavat, standardit jne.
  - Prosessit ensin – irti hybridiprosesseista ja datakäsitöistä
- Yhteiset avoimet ja julkiset määrittelyt, suositukset ja työkalut
  - Tietorakenteet, tietosisällöt, käsitteistöt (ontologiat), metadata

Yhteentoimivuus julkisessa hallinnossa

- Yhteentoimivuuden ja tiedon merkitystä ei ymmärretä
  - Rahoitetaan digitrendejä
  - Ei strategisia tavoitteita
- Yhteentoimivuuden ohjaus
  - Lainsäädännön toimeenpano heikkoa
  - Organisaatiot edelleen varsin itsenäisiä silloja
- Ei varsinaista semanttista yhteentoimivuutta
  - Erilaiset, erilliset käsitteistöt, ei yhteismitallisuutta tietosisällöissä
  - Keskitytty ”avoimiin rajapintoihin”, osittain turhaan
- Yhteisten määritysten hallinta ja käyttö puutteellista
  - Tehdään itsenäisesti ja / tai ”sovelletaan”

Miksi yhteentoimivuus ei ole edennyt?

- Järjestelmät ja toimintatavat alun perin rakennettu organisaatioiden omista tarpeista ja lähtökohdista
  - Toiminta ei edellyttänyt merkittävää tiedon jakamista ulkopuolelle
- Ohjaus ja koordinointi kokonaisarkkitehtuurilähtöistä
  - Keskitytty esim. kyvykkyystasoihin ja menetelmään vs. varsinaiseen yhteentoimivuuden ohjaukseen
  - Tiedonhallinta?
- Hankintaosaaminen ja ostokäyttäytyminen
- Markkinat eivät "hoida"
  - Kun jokainen integraatio rakennetaan erikseen, jokaisen integraation voi myös laskuttaa erikseen
  - Kaupalliset järjestelmät pitkälti ns. mustia laatikoita

Askelia yhteentoimivuuden toimeenpanoon

- Kaikki liittyy (vähitellen) kaikkeen...
- Sisäistetään tiedon merkitys tietoyhteiskunnassa
  - Tiedonhallinnan kehittäminen ja organisointi
- Keskitytään yhteentoimivuuden strategiseen edistämiseen
  - Kokonaisuuden hallinta vs. osaoptimointi
  - Priorisointi, resursointi ja suunnitelmallisuus
  - Huomioidaan yhteentoimivuus myös hankinnoissa
- Keskitytään prosessien digitalisointiin ja ”datainfrastruktuuriin”
  - Kun data on hyödynnettävissä palvelut on helppo rakentaa
  - Tehot ja kustannussäästöt löytyvät sähköisistä prosesseista
- Kehittäminen ja toteutus yhteistyössä

Kiitos!

- Tiedon saumaton ja poikkihallinnollinen hyödyntäminen julkisen hallinnon prosesseissa on digitaalisen tietoyhteiskunnan perusta
- Yhteystiedot
mikael.vakkari@valtori.fi